

KAZIMIERZ MAŚLANKIEWICZ¹

II POLSKO-RADZIECKIE SYMPOZJUM „HISTORIA ROSYJSKO-POLSKICH KONTAKTÓW W DZIEDZINIE GEOLOGII I GEOGRAFII“

*II Польско-советский симпозиум „История русско-польских контактов
в области геологии и географии“*

Drugie Polsko-Radzieckie Sympozjum na temat historii rosyjsko-polskich kontaktów w dziedzinie geologii i geografii odbyło się w Leningradzie w dniach 12—19 czerwca 1972 r., zgodnie z uchwałą powziętą na Polsko-Radzieckim Sympozjum w Warszawie w 1969 r.² Sympozjum w Leningradzie zostało zorganizowane przez Polską Akademię Nauk i Akademię Nauk ZSRR oraz Towarzystwo Geograficzne ZSRR przy współudziale i innych instytucji radzieckich, m. in. uniwersytetów w Leningradzie i w Moskwie.

Oba komitety organizacyjne, polski pod przewodnictwem A. Halickiej i radziecki pod przewodnictwem W. W. Tichomirowa, przygotowały dla uczestników publikacje ze streszczeniem zgłoszonych i przyjętych referatów. Polska publikacja, opracowana pod redakcją A. Halickiej i H. Ozonkowej, zawiera 65 streszczeń, radziecka — pod redakcją S. W. Kalesnika, N. A. Woskresjenskiej, I. L. Kleopowa, W. W. Tichomirowa i N. S. Czoczii — prócz powyższych 65 streszczeń objęła dodatkowo streszczenia 5 referatów, które zostały zgłoszone bezpośrednio przed Sympozjum.

W obradach sympozjalnych, które odbywały się w Leningradzie w sali posiedzeń Towarzystwa Geograficznego ZSRR wzięło udział 104 uczestników, w tym ze strony polskiej 37, ze strony radzieckiej 66 oraz 1 uczestnik z NRD,

¹ Kraków, ul. Czysta 12. m. 7.

² Por. K. Maślankiewicz: Polsko-Radzieckie Sympozjum „Historia Rosyjsko-Polskich kontaktów w dziedzinie geologii i geografii”, Rocznik PTG, T. XLII: 1972, zeszyt 4, s. 425—434. Na str. 425 (wiersz 4 od dołu) omyłkowo zostało pominięte nazwisko N. B. Wassojewicza, współautora referatu pt. „Wkład profesora K. Bohdanowicza do nauk o złożach ropy naftowej”.

Materiały I sympozjum zostały wydane w osobnym tomie (t. LXXXII) Monografii z Dziejów Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk (Zakład Historii Nauki i Techniki) pt. „Historia kontaktów polsko-rosyjskich w dziedzinie geologii i geografii”, pod redakcją A. Łaszkiwicza, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1972, ss. 425.

nie licząc zaproszonych gości. Wygłoszone referaty ujęte zostały w cztery grupy zgodnie ze zbliżoną tematyką:

1. Badania polskich geologów i geografów na terytorium Rosji i Związku Radzieckiego.
2. Prace rosyjskich i radzieckich uczonych w Polsce.
3. Wspólne prace polskich i radzieckich geologów i geografów.
4. Wzajemne związki i wpływy w rozwoju teoretycznej problematyki, metodyki i kierunków w nauce.

W pierwszym dniu obrad wygłoszone zostały referaty:

- J. Babicz — Regionalna monografia „Turkiestan” Władysława Massalskiego (1913)
- Z. W. Buniat-Zade — K. Zglenicki, a problem wydobywania ropy na Morzu Kaspijskim
- Z. Haczewska — Dwie mapy rękopiśmienne Syberii z końca XVIII w.
- A. Halicka — Rola geologów polskich w organizacji służby geologicznej Litwy
- K. Maślankiewicz — Badania geologiczne Leonarda Jaczewskiego na terytorium Rosji
- B. P. Polewoj — Polacy w historii odkryć geograficznych we wschodniej Syberii na przełomie XVII i XVIII w.
- I. A. Riezanow, W. I. Szewczenko — Wkład K. Bohdanowicza do badań nad budową geologiczną alpejskiego obszaru fałdowego (Góry Turkmeno-Chorasańskie i Wielki Kaukaz)
- E. Zimnoch, F. Mielnikow, K. Mielnikowa — Działalność badaczy polskich w dziedzinie geologii stosowanej w systemie Komitetu Geologicznego Rosji (1882—1917)

Referaty w drugim dniu:

- A. Jaworski — Zbiór fotografii Tatr B. Wigilewa
- A. Kleczkowski — O pracy N. I. Krisztafowicza „Opis hydrologiczny terytorium miasta Lublina”
- O. A. Konstantinow — Ośrodki ekonomiczne Kraju Przywiślańskiego na przełomie wieku XIX i XX
- T. P. Matwiejewa — Dokumenty o rosyjsko-polskich powiązaniach naukowych a archiwum Towarzystwa Geograficznego ZSRR
- E. Olszewski, J. Zaleski — Geologia na Politechnice Warszawskiej
- H. Ozonkowa — Badania geologiczne D. N. Sobolewa na terytorium Polski
- Referaty w trzecim dniu:

- N. N. Barchatowa — Wkład paleontologów polskich i radzieckich do badań nad fauną paleogenu Wschodnich Karpat
- D. I. Gordiejew — Rola badaczy polskich i radzieckich w organizacji INQUA
- B. Grabowska-Olszewska, W. C. Kowalski, A. Larionow — Powiązania naukowe w dziedzinie geologii inżynierskiej między uniwersytetami Warszawy, Moskwy i Leningradu

- A. S. Maniłow, W. W. Fiedyński — Rola polsko-radzieckiej współpracy naukowo-technicznej w dziedzinie geofizyki stosowanej dla odkrycia w Polsce złóż gazu naturalnego
- W. Niewiarowski, O. M. Znamienska, N. S. Czoczia — Powiązania naukowe uniwersytetów Toruńskiego i Leningradzkiego w dziedzinie geografii (1954—1972)
- W. S. Pietrienko — Rola geologów polskich i radzieckich w badaniach budowy tektonicznej zachodnich regionów ZSRR oraz wschodniej i centralnej Polski w okresie 1955—1970
- Referaty w czwartym dniu:
- W. N. Iwanow — Wkład A. Michalskiego do badań nad ewolucją amonitów piętra wożańskiego
- E. G. Migaczewa, B. P. Stierlin, T. I. Szumiłowa — Znaczenie paleontologicznych i litologicznych badań polskich i radzieckich uczonych dla korelacji triasu Polski i południowej części Platformy Rosyjskiej
- S. Pietkiewicz — Wykorzystanie kartografii rosyjskiej XIX w. przez naukę polską
- S. Riabinin — Niektóre ogólne koncepcje polskiej i rosyjskiej myśli naukowej w dziedzinie teorii ochrony przyrody
- E. Rühle — Karol Bohdanowicz — założyciel paleogeografii i metody analizy facjalnej
- R. W. Wołoszyński — Kontakty przyrodników polskich i rosyjskich w okresie Oświecenia
- Z. Wójcik — Geolodzy polscy w uczelniach wyższych Rosji
- B. Krupiński — Rola współpracy radziecko-polskiej w rozwoju badań geologicznych w Polsce
- K. Maślankiewicz — Wkład polskich uczonych w badaniu Sichote-Alin
- Znaczną część referatów, które z braku czasu nie mogły być wygłoszone, zgodnie z postanowieniami komitetów organizacyjnych przedstawiono w skrótach w ostatnim dniu obrad (18 czerwca).

Wiele z referatów wywołało ożywioną dyskusję, która niejednokrotnie wzbogaciła w istotny sposób wiadomości w nich zawarte, zwracając również uwagę na istniejące nie wykorzystane jeszcze źródła.

Poza programem Sympozjum naukowe wyniki polskiej wyprawy na Islandię w 1970 r. przedstawił R. Galon. Odczyt ten, bogato ilustrowany barwnymi przezroczami, wywołał duże zainteresowanie. W czasie Sympozjum Towarzystwo Geograficzne ZSRR zorganizowało — w nawiązaniu do tematyki referatów sympozjalnych — wystawę archiwaliów Towarzystwa, dotyczących działalności polskich geologów i geografów na terenie Rosji i ZSRR oraz wydawnictw radzieckich. Ze strony polskiej Muzeum Ziemi PAN przygotowało wystawę związaną z działalnością niektórych badaczy rosyjskich na ziemiach polskich oraz fotograficzną i bibliograficzną dokumentację I Sympozjum, które odbyło się w Warszawie w 1969 r.

W czasie Sympozjum polscy uczestnicy mieli sposobność zapoznania się

z богатыми материалами архивальными и библиотеку Товарищества Географического в Ленинграде. Взяли również udział w zorganizowanych przez radziecki komitet organizacyjny wycieczkach do Pietrodworca (dawnego Peterhofu) i Nowgorodu.

W wyniku obrad II Sympozjum, ocenionego przez uczestników bardzo pozytywnie, postanowiono zwrócić się do Akademii Nauk Polski i Związku Radzieckiego o wyrażenie zgody na dalsze wspólne prace nad badaniami i wzajemnymi kontaktami polskich i rosyjskich uczonych w zakresie nauk o Ziemi oraz o przyjęcie nad nimi patronatu. Wyrażono również życzenie zorganizowania trzeciego Sympozjum, które odbyłoby się w Polsce lub w Związku Radzieckim. Ze strony polskiej wysunięto życzenie, poparte przez gospodarzy radzieckich, zorganizowania takiego Sympozjum nad Bajkałem dla zapoznania się z terenem badań prowadzonych przez polskich i rosyjskich uczonych.

*

*

*

Polskie Towarzystwo Geologiczne
Kraków

Второй польско-советский симпозиум по истории русско-польских контактов в области геологии и географии состоялся в Ленинграде 12—19 июня 1972 г., согласно постановлению польско-советского симпозиума в Варшаве в 1969 г.¹ Симпозиум в Ленинграде был организован Польской Академией наук и Академией наук СССР совместно с Географическим обществом, при сотрудничестве с другими советскими организациями, между прочим университетов в Ленинграде и Москве.

Оба организационные комитета, польский под руководством А. Галицкой и советский — В. В. Тихомирова, подготовили для участников публикации с краткими содержаниями заявленных и принятых докладов. Издание на польском языке, выпущенное под редакцией А. Галицкой и Е. Озонковой, содержит резюме 65 докладов, советское же издание — под редакцией С. В. Калесника, Н. А. Воскресенской, И. Л. Клеопова, В. В. Тихомирова и Н. С. Чочии — кроме упомянутых 65 докла-

¹ Ср. К. Масьлянкевич — Польско-советский симпозиум „История польско-русских контактов в области геологии и географии“, *Rocznik PTG*, Т. XVII, 1972, zesz. 4, s. 423—434. На стр. 431 (строка 13 снизу) ошибочно опущена фамилия Н. Б. Вассоевича, коавтора доклада „Вклад К. И. Богдановича в науку о нефтяных залежах“.

Материалы I Симпозиума были изданы в отдельном томе Монографии Истории науки и техники Польской Академии наук (Отделение истории науки и техники) под назв. „История польско-русских контактов в области геологии и географии“, под редакцией А. Лапкевича, Вроцлав—Варшава—Краков—Гданск, 1972, стр. 425.

дов содержит добавочно 5 докладов заявленных непосредственно перед симпозиумом.

В совещании, которое состоялось в г. Ленинграде в конференц-зале Географического общества СССР, приняло участие 104 человека: с польской стороны 37, с советской 66 и один представитель ГДР, не считая приглашенных гостей. Представленные доклады были поделены на четыре группы согласно тематики:

1. Исследования польских геологов и географов на территории России и Советского Союза.

2. Работы русских и советских ученых в Польше.

3. Совместные работы польских и советских геологов и географов.

4. Взаимные связи и влияния в развитии теоретической проблематики, методики и направлений в науке.

В течение первого дня совещаний были представлены доклады:

Ю. Бабич — Региональная монография Владислава Массальского „Туркестан” (1913)

З. А. Буниат-Заде — В. К. Згленицкий и проблема морской нефтедобычи на Каспии

С. Хачевска — Две рукописные карты Сибири конца XVIII века

А. Галицка — Роль польских геологов в организации геологической службы Литвы

К. Масылянкевич — Геологические исследования Леонарда Ячевского на территории России

Б. П. Полевой — Поляки в истории географических открытий на востоке Сибири в XVII и в начале XVIII вв. Обзор вновь выявленных архивных источников

И. А. Резанов, В. И. Шевченко — Вклад К. И. Богдановича в изучение геологического строения альпийской складчатой области (Туркмено-Хорасанские горы и Большой Кавказ)

Е. Ф. Зимнох, Ф. П. Мельников, К. П. Мельникова — Деятельность польских исследователей в области практической геологии в системе Геологического комитета России (1882—1917)

Доклады второго дня совещаний:

А. Яворски — Фотографическая коллекция Татр Бориса Вигилева

А. Клечковски — О труде Н. И. Криштафовича „Гидрогеологическое описание территории города Люблина“

О. А. Константинов — Экономические центры Привислинского края на рубеже XIX и XX столетий

Т. П. Матвеева — Документы о русско-польских связях в собрании архива Географического общества СССР

Е. Ольшевски, Я. Залески — Геология в Варшавском политехническом институте

Е. Озонкова — Геологические исследования Д. Н. Соболева на территории Польши

Доклады третьего дня:

- Н. Н. Бархатова — Вклад польских и советских палеонтологов в изучение руководящей фауны палеогена Восточных Карпат
- Д. И. Гордеев — Роль польских и советских ученых в организации ИНКВА
- Б. Грабовска-Ольшевска, В. Ковальски, А. Лъарионов — Научные связи в области инженерной геологии между университетами Варшавы, Москвы и Ленинграда
- С. А. Манилов, В. В. Федьинский — Роль польско-советского научно-технического сотрудничества в области разведочной геофизики для открытия месторождений природного газа в Польше
- В. Невяровски, О. М. Знаменская, Н. С. Чочиа — Научные контакты Торунского и Ленинградского университетов в области географии (1954—1972 гг.)
- В. С. Петренко — Роль польских и советских геологов в изучении тектонического строения западных областей СССР, Восточной и Центральной Польши за период 1955—1970 гг.

Доклады четвертого дня:

- А. Н. Иванов — Вклад А. О. Михальского в изучение закономерностей эволюции аммонитов Волжского яруса
- Е. Е. Мигачева, Б. П. Стерлин, Т. И. Шумилина — Значение палеонтологических и литологических исследований польских и советских ученых для корреляции триаса Польши и юга Русской платформы
- С. Петкевич — Использование русской картографии XIX века польской наукой
- С. Рябинин — Сходство некоторых концепций польской и русской научной мысли в области теории охраны природы
- Э. Рюле — Карл Богданович — основоположник палеогеографии и метода фациального анализа
- Р. В. Волошински — Польско-русские связи и землеведение эпохи просвещения (1760—1820)
- З. Вуйцик — Исследования поляков-сотрудников Петербургского горного департамента и Геологического комитета на территории Польши
- Б. Крупиньски — Роль советско-польского сотрудничества в развитии геологических исследований в Польше
- К. Масьлянкевич — Вклад польских ученых в изучение Сихоте — Алия
- Значительное количество докладов, согласно постановлениям организационных комитетов, благодаря нехватке времени, были представлены в сжатом виде в течение последнего дня совещаний (18 июня).

Многие из докладов вызвали оживленную дискуссию, которая неоднократно обогатила представленные сообщения, обращая одновременно внимание на еще не использованные источники.

Р. Гальон представил вне программы симпозиума результаты польской экспедиции в Исландию в 1970 г. Сообщение было иллюстрировано цветными кинодиапозитивами и вызвало большой интерес.

Во время симпозиума Географическим обществом СССР была устроена связанная с тематикой выставка архивных документов общества, касающаяся деятельности польских геологов и географов на территории России и СССР а также советских изданий. Со своей стороны польским Музеем Земли ПАН была подготовлена выставка связанная с деятельностью некоторых русских исследователей на территории Польши, а также фотографическая и библиографическая документация I симпозиума, состоявшегося в Варшаве в 1969 г.

Польские участники симпозиума имели возможность ознакомиться с богатыми архивными материалами и библиотекой Географического общества в Ленинграде. Они приняли также участие в организованной советским оргкомитетом экскурсии в Петродворец (б. Петергоф) и Новгород.

В результате совещаний II симпозиума, рассматриваемого участниками весьма положительно, было вынесено постановление обратиться в Польскую Академию наук и Академию наук СССР разрешить дальнейшие совместные работы по исследованию и взаимные контакты польских и советских ученых в области наук о Земле и принять патронат. Выражено пожелание организации третьего симпозиума в Польше либо в Советском Союзе. Польская сторона выразила пожелание, принятое и советскими хозяевами, устроить такой симпозиум над Байкалом для ознакомления с условиями работ, проводимых польскими и советскими учеными.